

MEDEDOGEN IN ALLE STATEN

GEEF DE DIEREN IN GRONINGEN EEN STEM

MEDEDOGEN IN ALLE STATEN

Verkiezingsprogramma Partij voor de Dieren
Provinciale Staten van Groningen 2007

Inhoudsopgave

Inleiding

- 1. Zorg voor Dieren**
- 2. Veehouderij**
- 3. Vissen en visserij**
- 4. In het wild levende dieren**
 - Doden van in het wild levende dieren
 - Belangrijke schade
 - Populatiebeheer
 - Bestrijding muskusratten
 - Fourageergebieden van ganzen en smienten
 - Handhaving Flora- en faunawet
 - Stadsduiven
 - Opvang van vogels en andere in het wild levende dieren
 - Overige punten m.b.t. in het wild levende dieren
- 5. Natuur**
 - Milieudiensten en milieuvergunningverlening
 - Bescherming tegen ammoniakdepositie door de veehouderij
 - Natuurbeschermingswet
 - Ruimtelijke ordening en veehouderij
 - Ecologische hoofdstructuur
- 6. Landschap**
- 7. Waterbeheer**
- 8. Energie**
- 9. Vervoer**
 - OV-kaart voor pas afgestudeerde studenten
- 10. Een aangename samenleving**
 - Bestuur
 - Sociaal leven
 - Leefbaarheid en wonen op het platteland en in de steden
 - Werk en economie
 - Onderwijs
 - Zorg voor gezondheid en welzijn
 - Cultuur en media
 - Sport

Verkiezingsprogramma Provinciale Staten Groningen 2007

Het Verkiezingsprogramma Provinciale Staten Groningen 2007 is gebaseerd op de beginselverklaring van de Partij voor de Dieren en het verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamer 2006, het programma waarmee we een wereldprimeur realiseerden. Verder zijn er vele punten in opgenomen die door de diverse regionale werkgroepen en kandidaten voor de Provinciale Staten zijn aangedragen.

Inleiding

Dieren zijn evenals mensen wezens met gevoel en bewustzijn en dienen daarom op een respectvolle wijze behandeld te worden. Zij worden steeds meer in hun welzijn aangetast en in hun voortbestaan bedreigd door toedoen van de mens. Dat geldt ook voor de natuur en de aarde als kwetsbaar ecosysteem. Op tal van punten is dit ecosysteem door de activiteiten van de mens aangetast en uit zijn evenwicht gebracht. In de beginselverklaring van de Partij voor de Dieren staat daarom de respectvolle omgang met dieren, mensen en de natuur centraal. De Partij voor de Dieren tracht dit doel op verschillende manieren te bereiken.

Zo streeft zij naar versterking van de morele en juridische status van dieren door middel van de erkenning van dieren als wezens met bewustzijn en gevoel. Op nationaal niveau dienen hiertoe de rechten van dieren in de grondwet te worden vastgelegd, terwijl de bescherming van dieren in een zelfstandige dierenbeschermingswet moet worden gewaarborgd.

Verder dient het dierenwelzijn verbeterd te worden. Dieren worden niet alleen ernstig in hun welzijn aangetast in de bio-industrie, maar ook de in het wild levende dieren hebben zwaar te lijden onder het dieronvriendelijke, gewelddadige gedrag van mensen.

Dieren en mensen leven in het ecosysteem Aarde, dat door de activiteiten van de mens volkomen uit zijn evenwicht is geraakt. Opwarming van de aarde en zeespiegelstijging zijn de bekendste effecten hiervan. Ze zullen de komende jaren op het leven van zowel dieren als mensen een dramatisch schadelijke invloed gaan uitoefenen. Voor het behoud van het ecosysteem Aarde zullen daarom ingrijpende maatregelen genomen moeten worden om nog erger te voorkomen.

De PvdD gaat uit van het beginsel dat mensen 'zich jegens elkander in een geest van broederschap [behoren] te gedragen' (Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, artikel 1). Dit uitgangspunt wordt zoveel mogelijk op de verschillende beleidsterreinen van wonen en werken tot cultuur en zorg gehanteerd.

1. Zorg voor dieren

De Provincie schenkt in haar activiteiten aandacht aan de bescherming van dieren en tracht het dierenwelzijn actief te bevorderen door middel van onder andere voorlichting, regelgeving, handhaving en steun aan dierenwelzijnsorganisaties.

De Provincie dient de gemeenten in het algemeen te ondersteunen in hun taak van het bevorderen van dierenwelzijn. Hierbij wordt onder andere gedacht aan gerichte voorlichting door gemeenten over de aanschaf van huisdieren, waaronder honden die onder de Regeling Agressieve Dieren (RAD) vallen, verder aan het chippen van honden en katten om de eigenaar van een dier te kunnen achterhalen, het bestrijden van illegale en malafide hondenfokkerijen en –handel, de diervriendelijke huisvesting van dieren op kinderboerderijen en in maneges. Zij ziet er verder op toe dat gemeenten zorgen voor voldoende uitlaatgebieden voor honden.

De opvangcentra van verstoten of verlaten huisdieren zitten vaak overvol en zijn voor een groot gedeelte afhankelijk van vrijwilligers die helpen met de opvang en verzorging van deze dieren. In vele asiels hebben de dieren echter weinig bewegingsruimte en weinig mogelijkheden om buiten te kunnen rennen en spelen. Een gedeelte van de honden en katten heeft geen kans op een nieuwe eigenaar door gedragsproblemen.

Het vervoer van gewonde dieren en zwerfdieren in de provincie dient adequaat geregeld te worden. De Provincie dient medefinancier te zijn van de dierenambulances, zodat er professionele krachten aangetrokken kunnen worden. Tevens is het van belang om een regeling te realiseren met dierenartsen in de provincie, zodat de hulp aan gewonde dieren verzekerd is.

Maatregelen

- 1.1 De Provincie zal de gemeentelijke en provinciale rampenplannen ook beoordelen op de omgang met dieren in nood en zal de gemeenten hierover adviseren.
- 1.2 De opvangcentra voor huisdieren moeten een ruimere financiële bijdrage ontvangen, zodat zij meer betaald personeel in dienst kunnen nemen. Daarnaast moeten ze de financiële mogelijkheid krijgen tot uitbreiding om de dieren van meer ruimte en speelmogelijkheden te voorzien en dieren met gedragsproblemen te laten behandelen door gedragsdeskundigen, zodat ook deze dieren nog een kans maken op herplaatsing.
- 1.3 De Provincie wendt haar invloed aan ten bate van een betere handhaving van de regels voor het afsteken van vuurwerk in verband met het hierdoor optredende dierenleed.
- 1.4 De Provincie informeert haar burgers over wenselijke maatregelen voor dieren bij extreme weersomstandigheden.
- 1.5 De Provincie bevordert het verantwoord maatschappelijk ondernemen door hierbij ook het aspect dierproeven te betrekken.

2. Veehouderij en landbouw

De Nederlandse veehouderij heeft zich in de afgelopen 50 jaar ontwikkeld tot een bedrijfstak waarin jaarlijks circa 500 miljoen dieren gedood worden na een kort en ellendig leven. De dieren zijn steeds intensiever geëxploiteerd. Ze zijn uit hun natuurlijke omgeving gehaald, hebben minder ruimte gekregen en zijn door fokprogramma's, voer en medicijnen onnatuurlijk snel gaan groeien. Boeren kunnen nauwelijks het hoofd boven water houden in de marginale bulkproductie die tot standaard verheven is. Daarom is het voor dieren, boeren én burgers noodzakelijk dat de landbouw hervormd wordt tot een hoogkwalitatieve bedrijfstak met een eerlijke prijs voor haar productie.

Het Landbouw Economisch Instituut (LEI) heeft aangegeven dat het gemiddelde Nederlandse gezin 12% van het inkomen uitgeeft aan voeding. In 1970 was dit nog 30%. Voor voedsel uit een geheel biologische landbouw zou het nodig zijn dat we 16% van ons inkomen gaan uitgeven aan voedsel. Dan eet de consument eerlijk, hebben de dieren een beter leven en verdient de boer een goede boterham.

De bio-industrie heeft ook grote nadelige gevolgen voor de ontwikkelingslanden en het milieu. Het milieu heeft zwaar te lijden van de productie: de afvalstromen zijn enorm (ammoniak, fosfaat), de schaarse zoetwatervoorraad van de wereld wordt uitgeput en het tropisch regenwoud wordt op grote schaal gekapt voor de aanleg van (genetisch gemanipuleerde) sojaplantages ten behoeve van veevoer. Het over de hele wereld heen en weer slepen van landbouw- en voedselproducten legt daarbij een groot beslag op eindige grondstoffen. Het vervoeren van levende dieren over de wereld veroorzaakt veel dierenleed en dient drastisch beperkt te worden. Veemarkten en het vervoer brengen bovendien ook grote risico's met zich mee voor mens en dier in de vorm van ernstige epidemieën en dierziekten-crisis. De intensieve en massale veehouderij is de oorzaak van het op grote schaal uitbreken van dierziekten. Massale vleesconsumptie en bijbehorende bio-industriële methoden vormen steeds meer een gevaar voor de volksgezondheid. De door de Wereld Gezondheids Organisatie (WHO) en Verenigde Naties voorspelde H5N1 pandemie zal honderden miljoenen mensen het leven kunnen kosten, louter als uitvloeisel van de massale productie van dierlijke (pluimvee)producten en de daarmee samenhangende handelsstromen.

Maatregelen

- 2.1 Er komt een uitbreidingsstop voor grootschalige bio-industriebedrijven. De Provincie bevordert de regionalisering en de productie en afzet van dier- en milieuvriendelijke veehouderij- en landbouwproducten. Samen met de veehouderijsector, dieren-, natuur- en milieuorganisaties wordt gewerkt aan een vergoedingensysteem voor 'natuur- en diervriendelijke diensten',

- waarin afspraken worden gemaakt over verbeteringen op het gebied van onder meer dieren welzijn.
- 2.2 De Provincie organiseert creatieve ontwikkelingsprikkelers, zoals wedstrijden, het uitloven van duurzaamheidsprijzen, het beschikbaar stellen van stipendia voor studenten die zich willen bekwamen in studierichtingen op het gebied van diervriendelijkheid en duurzaamheid en dergelijke.
 - 2.3 Provincies dienen de nieuwe mogelijkheden van subsidieverstrekking vanuit Europees landbouwbeleid aan te grijpen om initiatieven op het gebied van dierenwelzijn en dierenrechten een plek te geven in haar beleid (Plattelandsontwikkelingsprogramma 2007-2013 (POP 2). Provincies dienen de mogelijkheden die deze regelingen bieden op het gebied van dierenwelzijn te communiceren naar de potentiële gebruikers van de regeling in de agrarische sector.
 - 2.4 Het uitgangspunt voor de Provincie is dat agrarisch natuurbeheer geen vervanging is voor natuurgebieden maar een goede aanvulling hierop.
 - 2.5 Binnen de gangbare veehouderij stimuleert de provincie duurzaamheid. In alle kantines van de Provincie wordt tenminste 75% biologisch voedsel verstrekt. Dierlijke producten die verstrekt worden in provinciale instellingen moeten altijd van biologische oorsprong zijn.
 - 2.6 Koeien moeten het grootste deel van het jaar de gelegenheid hebben de wei in te kunnen.
 - 2.7 Veeboeren krijgen een sterkere financiële stimulans voor het planten van bomen ter bescherming van de dieren tegen extreme weersomstandigheden zoals hitte.

3. Vissen en visserij

De Provincie ziet er op toe dat het welzijn van vissen niet onnodig geschaad wordt. Er worden in de Nederlandse wateren jaarlijks miljoenen vissen vermalen door de vijzels en waterschoepen in de ruim 3.000 poldergemalen en tientallen elektriciteitscentrales. Veel Vissen (en vogels) worden jaarlijks het slachtoffer van de staande netten en andere visvangstmethoden.

Maatregelen

- 3.1 De Provincie verleent geen medewerking aan het gebruik van staande netten en andere visvangstmethoden waarvan niet alleen vissen maar ook vogels het slachtoffer worden.
- 3.2 Er dienen visweringen gebouwd te worden, waarbij met behulp van geluid en licht, in combinatie met visgeleidingssystemen de vissen de mogelijkheid wordt geboden om de waterschoepen en vijzels te ontwijken.

4. In het wild levende dieren

In Nederland wordt de omgang van de mens met de in het wild levende dieren geregeld in de Flora- en faunawet. Hierin staat de bescherming van dieren centraal. Dat betekent dat dieren in principe met rust moeten worden gelaten. In deze wet is bepaald dat er pas ontheffingen kunnen worden verleend om dieren te doden wanneer er sprake is van belangrijke schade aan landbouwgewassen of vee of wanneer de openbare veiligheid of de volksgezondheid daadwerkelijk wordt bedreigd. Tevens is daarbij een voorwaarde dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat en dat het doden van de dieren wel tot een bevredigende oplossing leidt. In de praktijk echter worden ontheffingen voor het doden van dieren routinematig door de provincies verleend. Dit wordt veroorzaakt door de dominante invloed van de faunabeheereenheden, bestaande uit grondgebruikers en jagers, die de ontheffingen voor het doden van dieren aanvragen. Het Faunafonds dat de verzoeken om ontheffing beoordeelt, is eveneens onevenwichtig ten gunste van de grondgebruikers en jagers samengesteld, waardoor de verzoeken om ontheffing niet kritisch worden beoordeeld.

Maatregelen

- 4.1 De Provincie dient erop toe te zien dat faunabeheerplannen worden gebaseerd op objectieve wetenschappelijke gegevens en in overeenstemming met de Flora- en Faunawet (intrinsieke waarde, 'nee, tenzij' beginsel) zijn.
- 4.2 Het Faunafonds dient uit onafhankelijke deskundigen te worden samengesteld, waardoor een kritischere beoordeling van de aanvragen om ontheffingen plaatsvindt. De Flora- en

faunawet dient zodanig te worden bijgesteld dat uit de wettelijke bescherming van dieren die de wet beoogt, ook werkelijke bescherming voortvloeit. Vooruitlopend daarop betracht de Provincie uiterste terughoudendheid bij het verstrekken van afschotvergunningen, bij steun aan faunabeheereenheden en bij onbeschermdverklaringen van zogenoemde 'schadelijke dieren'.

- 4.3 De Provincie bevordert actief de ontwikkeling van diervriendelijke verjaagmethoden in geval van landbouwschade. In geval een afschotvergunning met succes wordt aangevochten door een maatschappelijke organisatie, vergoedt de provincie de in redelijkheid gemaakte kosten voor de gevoerde juridische procedure. Provincies verlenen actief steun aan organisaties die zich bezighouden met de ontwikkeling van of voorlichting over een diervriendelijker fauna-beleid.
- 4.4 De Provincie onderhoudt een gedegen systeem van monitoring van gegevens waaruit een overzicht van de in de provincie levende flora en fauna ontstaat. Ze evalueert jaarlijks het gevoerde beleid m.b.t. de Flora en Faunawet.
- 4.5 De Provincie staat niet toe dat er gejaagd wordt op provinciale gronden.

Doden van in het wild levende dieren

Het toestaan van het doden van dieren zonder dat sprake is van belangrijke schade of van gevaar voor de volksgezondheid of de openbare veiligheid is in strijd met de uitgangspunten van de Flora- en faunawet. Het doden van in het wild levende dieren moet daarom beperkt worden tot de enkele gevallen waarin door de betreffende diersoort belangrijke landbouwschade wordt veroorzaakt of de volksgezondheid of de openbare veiligheid in gevaar wordt gebracht. In die gevallen dient op grond van artikel 65 slechts toestemming te worden verleend voor het opzettelijk verontrusten van deze diersoort. Indien dat niet tot een oplossing leidt en van het doden van dieren wel een bevredigende oplossing kan worden verwacht, dient op grond van artikel 68 ontheffing te worden verleend voor het doden van enkele dieren, bij voorkeur door professionals.

Maatregelen

- 4.6 In de provinciale Jachtregeling moet worden bepaald dat de periode waarin de jacht op de als wild bestempelde dieren, namelijk fazanten, hazen, houtduiven, konijnen en wilde eenden, wordt beperkt tot 0 dagen.
- 4.7 Op grond van artikel 65 van de Flora- en faunawet zullen uitsluitend diersoorten worden aan gewezen die opzettelijk mogen worden verontrust.
- 4.8 Op grond van artikel 68 kan in bepaalde situaties aan bepaalde personen ontheffing worden verleend voor het doden van enkele dieren indien sprake is van belangrijke schade of van gevaar voor de volksgezondheid of de openbare veiligheid.
- 4.9 Het huidige gebruik van artikel 75 op grond waarvan een aantal diersoorten 'vogelvrij' is verklaard en dus door iedereen gedood mag worden die meent van deze dieren last te hebben, dient te worden beëindigd.

Belangrijke schade

In de Flora- en faunawet wordt het begrip 'belangrijke schade' gehanteerd als voorwaarde voor het treffen van maatregelen tegen dieren. Het begrip is niet nader gedefinieerd.

Maatregelen

- 4.10 Als definitie voor 'belangrijke schade' op basis waarvan een ontheffing ex artikel 68 van de Flora- en faunawet kan worden verleend, dient te worden gekozen voor tien procent van de gemiddelde opbrengst van het gewas met als ondergrens € 115 per hectare.
- 4.11 De Provincie moet meer geld en middelen vrijmaken voor de ontwikkeling en toepassing van alternatieven voor het voorkomen en bestrijden van schade.
- 4.12 Er moet door de provincies een strikter 'nee, tenzij' overheidsbeleid m.b.t. het doden van dieren in het kader van schadebestrijding worden toegepast.

Populatiebeheer

Op basis van het 'Besluit beheer en schadebestrijding dieren' worden in het kader van 'noodzakelijk populatiebeheer' in Nederland jaarlijks 12.000 reeën geschoten. Dit populatiebeheer is onnodig. De argumenten die voor dit populatiebeheer worden aangevoerd, zijn het beperken van belangrijke schade aan landbouwgewassen en de verkeersveiligheid.

De landbouwschade blijkt echter in de praktijk nauwelijks aanwezig te zijn. Bovendien zijn er voldoende alternatieven om eventuele schade effectief te voorkomen. Dit geldt ook voor het verkeer. Er zijn diverse maatregelen mogelijk om de kans op eventuele aanrijdingen te verkleinen, zoals brede, overzichtelijke bermen. Aanrijdingen komen het meest voor tijdens de nachtelijke uren en bij hoge snelheid. De provincies zouden moeten onderzoeken waar de knelpunten liggen om daar gerichte maatregelen te kunnen treffen zoals het 's nachts afsluiten van wegen voor gemotoriseerd verkeer (m.u.v. aanwonenden), waar dat mogelijk is, het verlagen van de maximumsnelheid of het plaatsen van wildhekken of elektronische wildoversteekwaarschuwingen langs de betreffende wegen.

Verder worden ook wilde zwijnen en herten geschoten in het kader van populatiebeheer. Het beheren van dergelijke populaties is onnodig omdat deze worden gereguleerd door met name het voedselaanbod. Wanneer er sprake is van belangrijke schade aan of bedreiging van bepaalde algemeen erkende belangen zoals de landbouw of de volksgezondheid bestaat al de mogelijkheid om dieren van deze soorten te verjagen of te doden op grond van artikel 68, eerste lid onderdeel a, b of c. Aanvullende afschotmogelijkheden zijn ongewenst en moeten dus niet meer worden geboden.

Maatregelen

- 4.13 In het Besluit beheer en schadebestrijding dieren moet 'het reguleren van de populatieomvang van dieren' uit artikel 4 worden geschrapt.
- 4.14 De Provincie brengt goed in kaart waar zich verkeershinder voordoet en formuleert hierover een gedegen beleid, gericht op de preventie van schade en de inzet van diervriendelijke alternatieven.
- 4.15 De belangen van dieren vormen een duidelijk zelfstandig argument om verkeersmaatregelen te nemen: snelheidsbeperkingen, verkeersmaatregelen om dieren te beschermen en hun leefgebied te vergroten. Te denken valt aan snelheidsbeperkingen, afscheidingen, hekwerken, eco-ducten (dit dient tevens ter vergroting van de leefgebieden van dieren) en verkeersmaatregelen om bijvoorbeeld de paden tijdens de paddentrek te beschermen.

Bestrijding muskusratten

De huidige wijze van bestrijden van muskusratten lost het probleem niet op en kost de samenleving bovendien jaarlijks in het hele land 31 miljoen Euro. Deze door de bontfokkers geïmporteerde diersoort kan zich snel voortplanten en heeft zich in de afgelopen jaren over heel Nederland verspreid. Overal waar zij graafactiviteiten kunnen ontplooiën, kunnen zij zich ondanks de bestrijding handhaven. De bestrijding gaat gepaard met duizenden bijvangsten, zoals waterhoen, meerkoet, wilde eend, kuifeend, fuut, dodaars, aalscholver, bunzing, hermelijn, woelrat, bruine rat, nerts, kikkers, paden, rivierkreeft en allerlei soorten vissen waaronder snoek en karper. Tal van onderzoeken hebben uitgewezen dat de enige methode om daadwerkelijk te voorkomen dat er in oevers wordt gegraven, bestaat uit het aanbrengen van verhardingen, zoals stenen, structuurmatten, beton etc. Door de miljoenen Euros, die nu worden besteed aan de bestrijding, te gebruiken voor het aanbrengen van structurele voorzieningen op kwetsbare plaatsen zal er nog voldoende geld overblijven voor het uitvoeren van algehele controles langs alle andere waterlopen, waardoor eventuele verzakkingen tijdig kunnen worden opgemerkt en de veiligheid optimaal wordt gewaarborgd.

Maatregelen

- 4.16 De provincie stopt met het routineus bestrijden van muskusratten. Het geld dat daarmee wordt bespaard, zal enerzijds worden gebruikt voor het aanbrengen van structurele voorzieningen op kwetsbare punten langs oevers met een belangrijke waterkerende functie, anderzijds voor het verrichten van controle- en herstelwerkzaamheden en voor de financiering van wetenschappelijk onderzoek naar de effecten van dit nieuwe beleid op de muskusrattenpopulatie.

Foeragegebieden van ganzen en smienten

Nederland heeft een internationale verantwoordelijkheid als doortrek- en overwinteringsgebied voor o.a. ganzen en smienten en Groningen speelt een belangrijke rol daarin. Aan deze vogelsoorten dienen voldoende foerageermogelijkheden te worden geboden. Graslanden, waar de schade per definitie gering zal zijn, zijn als gedoogpercelen hiervoor bij uitstek geschikt. De eventuele schade zal verspreid optreden en nergens tot zeer hoge bedragen kunnen oplopen. Door de vogels op deze percelen niet te verjagen, maar volledig met rust te laten verbruiken ze niet onnodig veel energie waardoor extra foerageren en schade uitblijven.

Maatregelen

- 4.17 Alle ganzen en smienten dienen in de winterperiode (1 november tot 1 april) op graslanden te worden gedoogd. Eventuele schade aan de graslanden zal na taxatie worden uitgekeerd door de overheid, mits de grondgebruiker de vogels volledig met rust heeft gelaten. Op schadegevoelige percelen zal de eventuele schade na taxatie eveneens worden uitgekeerd, mits de grondgebruiker alle relevante verjagende en werende middelen, met uitzondering van dodelijke middelen, heeft toegepast.
- 4.18 De Provincie wijst foeragegebieden voor ganzen en smienten aan en verbiedt de jacht in deze gebieden.

Handhaving Flora- en faunawet

Voor de controle op de juiste uitvoering van de Flora- en faunawet zijn op dit moment te weinig provinciale opsporingsambtenaren beschikbaar. Juist vanwege het feit dat de ontheffingen van de provincie over het algemeen via de particuliere faunabeheereenheid worden doorgeschreven naar de gebruikers is directe controle door de provincie noodzakelijk maar moeilijk. Daarom moeten er meer onafhankelijke provinciale opsporingsambtenaren worden aangesteld.

Maatregelen

- 4.19 De Provincie zal extra onafhankelijke provinciale opsporingsambtenaren Flora- en faunawet aanstellen, die geen persoonlijke banden hebben met de faunabeheereenheid of andere jagersverenigingen.

Stadsduiven

Stadsduiven kunnen een zekere mate van overlast veroorzaken door hun uitwerpselen, nesten en gekoer. Gemeenten reageren op klachten hierover vaak met dieronvriendelijke maatregelen zoals een abrupt voerverbod en het vangen en vergassen van soms duizenden duiven. Deze brute methoden zijn verwerpelijk. Het is ook in strijd met de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren om dieren bij overlast te doden zonder dat eerst een diervriendelijke methode is uitgetoet. Vangacties schieten hun doel volledig voorbij, omdat de duiven zeer vruchtbaar zijn (vrijwel het hele jaar door) en zich versneld gaan voortplanten om hun verliezen goed te maken.

Maatregelen

- 4.20 In overleg met deskundigen worden duiventillen op geschikte plekken geplaatst zoals panden met platte daken of in zolderverdiepingen, waar de duiven kunnen eten, rusten en nestelen. Verder kunnen duiventorens in plantsoenen of op pleinen worden neergezet. Op deze wijze komt 80–90% van de uitwerpselen terecht in de tillen, wat de overlast daarbuiten evenredig vermindert. Door het aanbieden van deze nestgelegenheid kan men de meeste gelegde eitjes vervangen door kunsteitjes. Zo bereikt men een gezonde duivenpopulatie die niet te groot van omvang is. De provinciale overheid dient deze methode te stimuleren.

Opvang van vogels en andere in het wild levende dieren

Er worden in de Nederlandse vogelasielen jaarlijks ruim 100.000 gewonde en zieke vogels opgenomen. De meeste gemeenten zijn niet bereid een financiële bijdrage aan deze opvang te leveren, omdat het hier niet om gezelschapsdieren gaat. De vogelasielen zijn hierdoor vrijwel allemaal noodlijdend. Daar-

naast is het in de meeste provincies vaak ondoenlijk om in het wild levende dieren die gewond zijn of anderszins tijdelijk hulp behoeven, adequaat tijdelijk op te vangen en te revalideren. Hier ligt een taak voor de Provincie.

Maatregelen

- 4.21 De Provincie geeft substantiële financiële ondersteuning aan de asielen voor vogels en andere in het wild levende dieren.

Overige punten met betrekking tot in het wild levende dieren

Maatregelen

- 4.22 Het afschieten van dieren in de draag-, rui- of zoogtijd dient verboden te worden.
- 4.23 Verwilderde katten (*felis domesticus*) dienen niet langer te worden gedood, maar dienen te worden gevangen, gecastreerd of gesteriliseerd, geresocialiseerd en geplaatst in gastgezinnen, of, wanneer dat onmogelijk is, bij voorkeur teruggezet op de plaats waar ze zijn gevangen. Dit is een beproefde en wetenschappelijk bewezen succesvolle methode, namelijk de TNR methode: trap, neuter, return. Zeker nu de wilde kat (*felis sylvestris*) op beperkte schaal terug is in Nederland, dient er een totaal afschotverbod te komen.
- 4.24 Er dient een verbod te komen op het rapen van kievitseieren.
- 4.25 Bouwen in open gebied dient zoveel mogelijk te worden voorkomen.
- 4.26 Bij olierampen op de Noordzeestranden stelt de overheid zich garant voor de kosten die gemoeid zijn met het redden van de olieslachtoffers.
- 4.27 Er komt een intensief Provinciaal beschermingsprogramma gericht op herstel van de habitat van met uitsterven bedreigde diersoorten zoals korenwolf (veldhamster) en vliegend hert. In de ontwikkeling van streekplannen zullen bedreigde diersoorten met nadruk meegewogen worden via een adequate milieueffectrapportage waarin de fauna een belangrijke rol speelt.
- 4.28 Uitzetting van in ons land uitgestorven diersoorten zoals zeearenden, wolven, lynxen, otters, korhoenders etc. dient tot het uiterste beperkt te worden, ervan uitgaande dat de biotoop bepalend is voor hun aanwezigheid. Slechts wanneer spontane terugkeer uitgesloten is door onnatuurlijke barrières, wanneer de oorzaak van het uitsterven volledig is weggenomen en wanneer de biotoop voldoende ruimte, rust en voedsel biedt, is uitzetting bespreekbaar.
- 4.29 De Provincie gaat met exoten, bijvoorbeeld de muskusrat, de wasbeer en de halsbandparkiet, net zo zorgvuldig om als met inheemse diersoorten.
- 4.30 Er komen strengere straffen en meer veldtoezicht om wildvang en vervolging van roofdieren, met name roofvogels, te bestrijden en te voorkomen. De Provincie zet zich in voor meer prioriteit voor opsporing en handhaving.
- 4.31 Bij bouwactiviteiten dient er een inventarisatie plaats te vinden t.a.v. het aanwezige fauna-bestand en zonodig moet er een evacuatieplan, bijvoorbeeld door middel van een migratie-passage, opgesteld worden.

5. Natuur, milieu en duurzaamheid

Om het ecosysteem in Nederland en mondiaal in evenwicht te brengen zijn veranderingen op velerlei gebied noodzakelijk, die allemaal gericht moeten zijn op het stoppen van de afbraak van de natuur, van het uitsterven van dier- en plantensoorten, van de milieuvervuiling en van het niet-duurzame gebruik van eindige grondstoffen. Gestreefd moet worden naar stimulering van elke vorm van duurzame ontwikkeling.

Maatregelen

- 5.1 Het door de mens in gebruik nemen van natuurgebieden dient, gelet op het huidige niveau van exploitatie en vernietiging, niet verder te worden uitgebreid.
- 5.2 Er dient voor een gezonde woonomgeving voldoende natuur rond woongebieden aanwezig te zijn. Hierdoor blijft ook de behoefte aan mobiliteit binnen de perken.
- 5.3 De jeugd krijgt uitgebreid onderricht in de respectvolle omgang met dieren, milieu en natuur.
- 5.4 De overschrijdingen van de toegestane percentages fijnstof dienen teruggedrongen te worden.

Milieudiensten en milieuvergunningverlening

Een gezond milieu is een bestaansvoorwaarde is voor de menselijke samenleving. Dit brengt mee dat duidelijkheid dient te bestaan binnen welke milieugrenzen ruimte bestaat voor wonen, werken en recreatie.

Het voorzorgprincipe dient hierbij leidend te zijn. Dit betekent dat zolang onzekerheid bestaat over de milieugevolgen van nieuwe technologieën en activiteiten deze niet dienen te worden toegelaten.

De Provincie is in hoge mate verantwoordelijk voor natuur en milieu. Ze is vergunningverlener krachtens de Wet milieubeheer voor veel middelgrote en grote bedrijven.

De uitvoeringspraktijk van de afgelopen jaren laat zien dat de Provinciale milieudiensten ernstig tekortgeschoten zijn. De wijze waarop niet alleen de normen voor luchtkwaliteit worden gerapporteerd, maar ook de verenigbaarheid van bedrijfsinitiatieven met de Habitat- en Vogelrichtlijn wordt getoetst en daar bovenop de Integrated Prevention Pollution and Control (IPPC)-richtlijn wordt toegepast, is beneden de maat. Milieu- en natuurbelangen trekken nagenoeg altijd aan het kortste eind. Dit blijkt mede uit de lange lijst van door de Raad van State terzake vernietigde besluitvorming.

De Provinciale milieudiensten blijken vaak nauwelijks over voldoende inzichten te beschikken inzake de best beschikbare technieken ter bescherming van het milieu. Deze inzichten zijn noodzakelijk om op de wettelijk vereiste wijze uitvoering te geven aan de Europeesrechtelijke IPPC-richtlijn (welke verplichting thans ook is opgenomen in de Wet milieubeheer).

Maatregelen

5.5 De Provinciale milieudiensten moeten kwantitatief en kwalitatief over voldoende capaciteit beschikken om de wettelijke verantwoordelijkheid voor milieu- en natuurbelangen waar te maken. Het ontwikkelen en verhogen van hun kennisniveau inzake de best beschikbare technieken terzake milieubescherming heeft hoge prioriteit.

5.6 Door maatschappelijke organisaties met succes aangevochten milieu- en uitbreidingsvergunningen, moeten leiden tot een billijke vergoeding door de Provincie voor de in redelijkheid gemaakte kosten voor juridische ondersteuning, dit mede als prikkel voor de Provincie voor een meer zorgvuldige vergunningverlening.

Bescherming tegen ammoniakdepositie door de veehouderij

De Provincie is verantwoordelijk voor het aanwijzen van de voor verzuring gevoelige gebieden krachtens de Wet Ammoniak en Veehouderij. In de afgelopen jaren is onder druk van de landbouwlobby de bescherming van deze gebieden nagenoeg opgeheven.

Maatregelen

5.7 De voor verzuring gevoelige gebieden in Groningen dienen maximaal te worden beschermd.

Natuurbeschermingswet

Per 1 oktober 2006 zijn Gedeputeerde Staten het bevoegde gezag krachtens de Natuurbeschermingswet. Dit betekent dat alle, al dan niet bedrijfsmatige, plannen en projecten door Gedeputeerde Staten getoetst dienen te worden op verenigbaarheid met de Natuurbeschermingswet. Deze wet beoogt uitvoering te geven aan de Europeesrechtelijke Habitat- en Vogelrichtlijn.

Maatregelen

5.8 Het opstellen van beheersplannen voor de beschermde natuurgebieden en van het vergunningverleningsbeleid zal voortvarend ter hand genomen moeten worden waarbij de bescherming van natuur en milieu tot prioriteit verheven wordt.

5.9 De Provincie brengt de relevante Europese subsidies in kaart, die ingezet kunnen worden voor verbetering van dierenwelzijn.

Ruimtelijke ordening en veehouderij

De reconstructie- en streekplannen bepalen in zeer belangrijke mate waar veehouderij zich kan vestigen en uitbreiden. Daarmee is een belangrijk instrument beschikbaar om de locaties waar de intensieve

veehouderij zich ontwikkelt te beperken. Tevens zal voor onderzoek gepleit worden om de beste beleidsinstrumenten te vinden om nieuwvestiging van nertsenfokkerijen tegen te gaan.

Maatregelen

5.10 Er worden geen nieuwe vestigings-, uitbreidings-, hinderwet- of milieuvergunningen verleend voor bio-industriële complexen, pelsdierfokkerijen en viskwekerijen.

Ecologische Hoofdstructuur

Nederland kenmerkt zich door een grote verscheidenheid aan natuurgebieden. De onderlinge verbanden van deze natuurgebieden zijn een voorwaarde voor de instandhouding van flora en fauna in die gebieden. Hiertoe wordt reeds geruime tijd gewerkt aan een Ecologische Hoofdstructuur.

Maatregelen

5.11 Het realiseren van de Ecologische Hoofdstructuur krijgt de hoogst mogelijke prioriteit.

6. Landschap

Het landschap in Nederland is door de hoge bevolkingsdichtheid en intensieve bebouwing al in belangrijke mate versnipperd en verrommeld. Het oorspronkelijke landschap dient zoveel mogelijk in stand gehouden te worden. Er wordt gestreefd naar behoud van de groene ruimte als leefgebied voor dieren, recreatie- en rustgebied voor omwonenden en bouwland voor dier- en milieuvriendelijke (extensieve en biologische) landbouw.

De aanleg van bedrijfsterreinen dient aan architecturale eisen te voldoen. Het bouwen van een bedrijfsgebouw onder architectuur is geen luxe, maar een investering in de toekomst. Waar dat mogelijk en gewenst is dient nieuwbouw zich aan te passen aan het karakter van het landschap en de regionale architectuur. Bij natuur horen ook stilte en duisternis in de nacht.

Maatregelen

6.1 Het oorspronkelijke landschap moet zoveel mogelijk in stand gehouden worden.

6.2 Heggen dienen instandgehouden en weer aangeplant te worden als biotoop voor planten en dieren.

6.3 Bedrijventerreinen en nieuwbouw dienen aan architecturale en landschappelijke eisen te voldoen.

6.4 Lichtvervuiling door gebouwen, kassen en verkeerswegen dient ook vanwege energiebesparing en het welzijn van mens en dier drastisch te worden beperkt.

6.5 Geluidsoverlast in zowel natuurgebieden als in woongebieden wordt krachtig tegengegaan.

7. Waterbeheer

Het waterbeheer zal één van de belangrijkste nationale taken worden doordat de zeespiegel stijgt, de bodem daalt en de hoeveelheid rivierwater toeneemt. Een geïntegreerde aanpak van deze problemen is noodzakelijk. De waterschappen zijn te kleinschalige bestuurlijke eenheden om de waterproblematiek nationaal en internationaal aan te pakken.

Het waterbeheer door Provincie, gemeenten en waterschappen houdt geregeld te weinig rekening met de dieren die in en op het water leven.

De Provincie dient er sterker op toe te zien dat de kwaliteit van water en waterbeheer dusdanig is dat, ook bij extreme omstandigheden, geen sterfte van watervogels en vissen optreedt.

Maatregelen

7.1 De Provincie voert in nationaal verband het provinciale waterbeheer uit. Dat dient zo natuurlijk mogelijk plaats te vinden waarbij de belangen van de ecologie belangrijker zijn dan die van de landbouw.

7.2 De Provincie zorgt ervoor bij dat in warmteperiodes relevante wateren worden doorgespoeld om botulisme te voorkomen of te bestrijden. Deze wateren dienen hiertoe door de Provincie in kaart te worden gebracht.

8. Energie

Een essentiële factor in onze huidige cultuur is de beschikbaarheid van energie, voor de opwekking waarvan in toenemende mate fossiele brandstoffen zijn ingezet zoals kolen, gas en olie. Deze brandstoffen zijn eindig en de verbranding leidt tot ernstige vervuiling op mondiaal niveau en aantasting van het klimaat door het broeikaseffect. De productie van biomassa als energiebron biedt op den duur onvoldoende soelaas: het legt beslag op (landbouw)grond en gaat ook met de uitstoot van CO₂ gepaard.

Maatregelen

- 8.1 Gedeputeerde Staten, die verantwoordelijk zijn voor de verlening van milieuvergunningen ten behoeve van de meeste energiecentrales, dienen de nieuwe inzichten op het gebied van duurzame energieopwekking optimaal toe te passen bij de milieuvergunningverlening. Vanuit duurzaamheidsperspectief omstreden initiatieven, zoals het verbranden van palmolie, dienen voortaan niet voor vergunningverlening in aanmerking te komen.
- 8.2 Energie verkregen uit afvalstoffen van de bio-industrie (mest, slachtafval, kadavers) is verre van duurzaam. Deze vorm van energie verdient geen stimulering en mag niet als groene energie op de markt worden gebracht.
- 8.3 Een aanzienlijke reductie van het energiegebruik en een omschakeling naar duurzame energiebronnen zoals zon, water en wind zijn noodzakelijk. Hiervoor dienen geschikte subsidiemogelijkheden te worden ontwikkeld.
- 8.4 Er komt een provinciaal stimuleringsfonds voor kleinschalige opwekking van schone energie door particulieren.
- 8.5 Voor het gebruik van energie en water wordt een progressief tarief gehanteerd.
- 8.6 Alle nieuwe bouwwerken en woningen dienen energiezuinig te worden geconstrueerd, waardoor het gemiddelde energiegebruik meer dan de helft moet dalen. De bouwmaterialen dienen op een duurzame wijze geproduceerd te worden.
- 8.7 Er dient meer belasting geheven te worden op milieuvervuilende activiteiten en stoffen.
- 8.8 Er komt een accijns op vliegtuigbrandstoffen.
- 8.9 Gebouwen waarvan het casco nog goed is, mogen niet meer afgebroken worden.
- 8.10 Gebruiksvoorwerpen dienen energiezuiniger te worden en het hergebruik van (bouw)materialen moet krachtig bevorderd worden, onder andere door de reparatie van goederen te stimuleren. In het algemeen dient spaarzaam gedrag te worden bevorderd.
- 8.11 De opwekking van kernenergie bergt onaanvaardbaar grote gevaren in zich, veroorzaakt een enorm afval- en veiligheidsprobleem en dient daarom te worden afgeschaft.
- 8.12 De energievoorziening komt weer in handen van de overheid.
- 8.13 Alle activiteiten van de Provincie worden CO₂ neutraal uitgevoerd via een compensatieplan.

9. Vervoer

De mobiliteit vormt een steeds groter probleem in de vorm van files en milieubelasting. De Partij voor de Dieren pleit voor het stimuleren van vermindering van woon-werkverkeer en het stimuleren van milieuvriendelijker vervoer.

Maatregelen

- 9.1 Verkeerswegen voor het gemotoriseerde verkeer worden niet meer aangelegd en verbreed zonder natuur- en milieucompensatie in de eigen regio. Knelpunten in het wegennet dienen in principe opgelost te worden via compenserende maatregelen in de OV-infrastructuur.
- 9.2 Het openbaar vervoer moet hoge prioriteit krijgen teneinde het energieverbruik en de luchtvervuiling te verminderen. Het openbaar vervoer moet tot een zeer klantvriendelijke bedrijfstak worden getransformeerd. De tarieven dienen aanzienlijk verlaagd te worden en de frequentie en beschikbaarheid moeten worden verhoogd. Bijna gratis openbaar vervoer dient te worden ingezet, om daarmee de aanleg van wegen te voorkomen, files op te lossen en een aanzienlijke reductie van de uitstoot van gassen te realiseren.
- 9.3 Nieuwe openbaar vervoerlijnen worden in gebruik genomen opdat elke woonkern met OV

bereikbaar is, er komt een frequentere dienstregeling en de tarieven worden verlaagd. Vanuit elke woonkern moeten de onderwijs- en zorginstellingen en overheidsdiensten met het openbaar vervoer bereikbaar zijn; de dienstregeling moet daarop aangepast zijn.

- 9.4 De toepassing van milieuvriendelijkere automotoren dient verder gestimuleerd te worden door middel van een verlaging van de houderschapsbelasting en provinciale opcenten en door fiscaal voordeel bij aankoop/gebruik van voertuigen met deze motoren.
- 9.5 Inkomsten uit fiscale maatregelen die als doel hebben het autogebruik terug te dringen, dienen direct ten goede te komen aan de verbetering van openbaar vervoer.
- 9.6 Het personenvervoer over water dient gestimuleerd te worden en veren dienen zoveel mogelijk in stand gehouden te worden.
- 9.7 Het vervoer per fiets moet gestimuleerd worden door de aanleg van meer fietspaden. Bestaande fietspaden moeten beter worden onderhouden.
- 9.8 De fiets van de zaak moet weer fiscaal aantrekkelijk worden gemaakt.

OV-kaart voor pas afgestudeerde studenten

De verleiding voor pas afgestudeerden om niet voor de trein te kiezen is groot. Het prijsverschil tussen de gratis OV studentenkaart en de OV jaarkaart is zo groot, dat studenten de neiging zullen hebben de meerprijs voor de eerder gratis ontvangen dienst niet te willen betalen. Nieuwe vormen van reizen met eigen vervoer (auto, motor) lijken aantrekkelijker.

Een innovatief aanbod is nodig om studenten in het eerste jaar na hun afstuderen, zich af te laten vragen of het openbaar vervoer (dat onderdeel lijkt van de ballast die geloosd wordt na het afstuderen) ook in hun nieuwe leven een rol kan of moet spelen.

De oplossing ligt in het gemakkelijk toegankelijk maken van de NS-kortingskaart of OV jaarkaart in het eerste jaar na afstuderen.

Maatregelen

- 9.9 De Provincie benoemt pas afgestudeerden die dat wensen tot OV scout, in het eerste jaar na hun afstuderen. Aan de hand van hun waarnemingen kan het openbaar vervoer verbeterd worden en kunnen de afgestudeerden op een natuurlijke wijze betrokken raken bij het openbaar vervoer. In ruil voor een jaar OV scout zijn, krijgen de afgestudeerden van de Provincie een OV kortingskaart, waarvoor geldt dat de geldigheid in combinatie met een speciale BUSy TRAINee pas zich ook uitstrekt tot de ochtendspits van 9.00 uur. Daarvoor zouden afspraken gemaakt moeten kunnen worden met de NS (zie BUSy TRAINee Project OV prijsvraag Gelderland).

10. Een aangename samenleving

De Partij voor de Dieren gaat er in het algemeen vanuit dat mensen 'zich jegens elkander in een geest van broederschap [behoren] te gedragen' (Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, artikel 1).

Bestuur

Het is groot belang dat eventuele misstanden in het provinciale en gemeentelijke bestuur door klokkenluiders kunnen of zelfs moeten worden bekendgemaakt. Klokkenluiders moeten helaas vaak hun kritiek bekopen met het verlies van hun baan.

Maatregelen

- 10.1 Er komt een provinciale beschermingsregeling voor 'klokkenluiders' die ook geldt voor de bescherming van de positie van klokkenluiders in de gemeenten.

Sociaal leven

De Partij voor de Dieren gaat er van uit dat mensen niet alleen rechten hebben, maar ook plichten jegens elkaar en de samenleving. Daarbij geldt dat de economie en het sociale leven niet louter beheerst mogen worden door financiële factoren. Mensen hebben recht op een veilige, schone en zorgvuldig vormgegeven omgeving. Van de overheid vraagt dit alles een actieve houding en een beperking van de

bureaucratie. Initiatieven die tot doel hebben de sociale cohesie te bevorderen dienen gestimuleerd en waar noodzakelijk gesubsidieerd te worden.

Maatregelen

- 10.2 De overheid dient er zorg voor te dragen dat stadsbuurten, dorpen en het platteland in het algemeen leefbaar worden gehouden en gerevitaliseerd.
- 10.3 Het ouderenbeleid is er op gericht om mensen zolang mogelijk zelfstandig in onze samenleving te laten functioneren. De overheid is behulpzaam om dat mogelijk te maken en past hierbij maatwerk toe. Meergeneratiewonen wordt aangemoedigd door een ruimhartig beleid ten aanzien van het bouwen van aanleunwoningen voor jongeren of ouderen op eigen erf.

Leefbaarheid en wonen op het platteland en in de steden

In een klein land als Nederland dient de groene ruimte beschermd te worden en moeten op het gebied van ruimtelijke ordening allocatieproblemen worden aangepakt. Een andere grondpolitiek kan speculatie en scheefgroei in de verdeling van de openbare ruimte uitbannen. Het op slot doen van het ruimtelijk gebied leidt tot een verpaupering van het platteland, het opdrogen van het voorzieningenniveau, de onmogelijkheid voor jongeren om te blijven wonen in de omgeving waar ze zijn opgegroeid en een schijnbescherming van de groene ruimte. Immers, na een lange periode van scheefgroei in een omgeving die ruimtelijk op slot zit, zoeken problemen zich een uitweg, waarbij veelal grote stukken van de groene ruimte worden opgeofferd aan de aanleg van Vinex lokaties en andere nieuwbouwwijken in het landelijk gebied, dat daardoor ernstig aangetast kan worden.

Veranderende perspectieven in bijvoorbeeld de landbouw leiden tot het vrijkomen van gebieden en gebouwen, die op zorgvuldige wijze beheerd en bestemd dienen te worden met oog voor de belangen van mens, dier, natuur en milieu.

Om te komen tot een betere benutting van de bestaande mogelijkheden die in de groene ruimte aanwezig zijn moet er een stimuleringsregeling komen om leegstaande gebouwen te benutten voor doelen die meer overeenstemmen met het algemeen belang.

Herallocatie van ruimte kan op vrijwillige basis leiden tot meer woonruimte, vitalisering van dorpsgemeenschappen, aanwas van natuurgebieden en een betere benutting van infrastructuur. Uitgangspunt daarbij is dat de natuurdruk zo min mogelijk toeneemt en de vitaliteit van dorp en platteland zoveel mogelijk worden gestimuleerd.

Om die reden komt er een ruimtelijk provinciaal planbureau dat zich bezig houdt met het ontwikkelen én beschermen van de groene ruimte, waarbij speculatie door commercieel georiënteerde derden wordt uitgesloten. De overheid streeft ernaar bij uitkoop van grondeigenaren en bij herbestemming van de gronden in alle omstandigheden een verdeling te maken naar één deel natuurbestemming, één deel ecologisch verantwoorde woningbouw en -bedrijfshuisvesting en één deel ecologisch verantwoorde agrarische productie met een accent op plantaardige productie.

Via het geven van meer vrijheid tot bouwen in bebouwde gebieden van de groene ruimte wordt een enorme impuls gegeven aan de economie, werkgelegenheid en woonruimteverdeling, zonder dat dit ten koste gaat van overheidsuitgaven. Inschikken op het eigen erf wordt aantrekkelijk gemaakt, zodat een betere en eerlijker verdeling van de beschikbare groene ruimte mogelijk wordt.

Maatregelen

- 10.4 Er komt een regeling voor mensen die bereid zijn in te schikken op eigen erf. Kavels groter dan 600 m² mogen bestemd worden voor de bouw van een extra woning, op voorwaarde dat bijgebouwen van gelijk oppervlak worden gesaneerd en de ruimtelijke indeling van het erf niet leidt tot extra verstening. Er komt een heffing op bestemmingswijziging die bouw van een extra woning mogelijk maakt van € 200 per m² geïndexeerd. De toegenomen bouw mogelijkheden op het platteland zullen zonder overheidsbijdrage leiden tot de bouw van tienduizenden extra woningen, een miljardenimpuls voor economie en werkgelegenheid en een ontlasting van de woningvraag in de steden, doordat de trek van platteland naar stad minder wordt.
- 10.5 Vrijkomende agrarische gebouwen mogen in principe benut worden voor woningbouw van gelijke omvang, waarbij de inhoud per woning/appartement niet meer mag bedragen dan

- 500m³. Grotere agrarische complexen mogen benut worden voor de vorming van appartementencomplexen op het platteland.
- 10.6 De landgoedregeling waarbij agrarische grondeigenaren mogen bouwen op een kavel van tenminste 5 hectaren, wordt gestimuleerd, op voorwaarde dat tenminste 75% van het terrein wordt ingericht voor natuurontwikkeling, dit ter beoordeling van Provinciale landschappen. Bij de bouw worden naast huizen voor eengezinsgebruik, ook de vorming van appartementencomplexen toegestaan.
 - 10.7 De overheid krijgt, om speculatie te voorkomen, de mogelijkheid vrijkomende gronden als eerste aan te kopen tegen onafhankelijk vastgestelde marktwaarde.
 - 10.8 De bouw van 'zichtlokaties' in de vorm van lintbebouwing voor bedrijventerreinen langs wegen in de groene ruimte dient beperkt te worden.
 - 10.9 Splitsing van woningen in kleinere wooneenheden wordt gestimuleerd met een subsidieregeling, zodat meer zelfstandige woonruimte beschikbaar komt op de woningmarkt.
 - 10.10 Het omvormen van agrarische percelen van tenminste 5 hectare tot in het bestemmingsplan vastgelegde biologische landbouwtoepassingen of natuur wordt gehonoreerd met een bouwvergunning voor één woning, waarmee de vorming van kleinschalige biologische boerenbedrijven sterk gestimuleerd wordt.
 - 10.11 Leegstaande kantoorpanden, die hiervoor geschikt zijn, moeten kunnen worden omgebouwd tot woningruimte, waardoor de woningnood en het bouwen in de huidige natuur- en agrarische gebieden kan worden verminderd.

Werk en economie

De Partij voor de Dieren wil de leefbaarheid op het platteland verbeteren. De afgelopen decennia zijn talloze diensten op het platteland weggefallen, verslechterd of verwaarloosd. De sociaal-maatschappelijke functie van klein ondernemerschap in de regio, zoals bakkerijen en kruidenierszaken wordt in onvoldoende mate erkend. In een goed georganiseerde samenleving moeten de talenten van alle mensen tot hun recht kunnen komen. Een groot deel van de noodzakelijke en nuttige activiteiten in onze samenleving wordt verricht door vrijwilligers. Zonder vrijwilligerswerk zou onze samenleving niet goed functioneren.

Kleinschalige, arbeidsintensieve arbeid en vakonderwijs dienen gestimuleerd te worden.

Maatregelen

- 10.12 Ondernemers, die postagentschappen, kruidenierszaken, bakkerijen of andersoortige bedrijfsvoeringen van sociaal-maatschappelijk belang voeren of willen opstarten, moeten kunnen rekenen op financiële steun van de Provincie.
- 10.13 Het oprichten van een eigen bedrijf dient gestimuleerd te worden door een vrijstelling van de winstbelasting in de eerste 3 jaar voor startende ondernemers die voldoen aan de door de overheid op te stellen criteria op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen.
- 10.14 Arbeidsmarktkansen van werklozen en gehandicapten dienen vergroot te worden door meer gesubsidieerde, arbeidsmarktgerichte opleidingen aan te bieden.
- 10.15 Vrijwilligerswerk moet meer worden gestimuleerd, ook onder werkenden. Mensen die langdurig werkloos zijn worden financieel gestimuleerd om maatschappelijke taken te vervullen. Het gevoel voor arbeidsparticipatie wordt hierdoor in stand gehouden en bevorderd.
- 10.16 Het wordt kleine ondernemers makkelijker gemaakt om uitvallers uit het arbeidsproces te reintegreren. Kleine ondernemers mogen niet langer de dupe worden van situaties van heruitval van werknemers die voorheen kampten met ziekte of een arbeidshandicap.

Onderwijs

Scholing en onderwijs vormen de economische en intellectuele basis van onze samenleving. Beide moeten in hoge mate toegankelijk zijn.

Maatregelen

- 10.17 Het vakonderwijs wordt hersteld. De verplichte brede leerweg voor alle kinderen wordt afge-

schaft. Scholing dient gebaseerd te zijn op aanleg, belangstelling en talenten van het kind. Het kind staat centraal in het aangeboden leerpakket.

- 10.18 Ethiek, gezondheid, voeding, natuur, dierenwelzijn, milieu en sociale vaardigheden moeten een essentieel onderdeel worden van natuuronderwijs, biologie- maatschappijleerlessen. De Provincie stimuleert deze maatregelen voorzover ze inpasbaar zijn in het provinciaal beleid.
- 10.19 De Provincie stelt ten behoeve van de scholen lespakketten samen over provinciaal dierenwelzijnsbeleid.

Zorg voor gezondheid en welzijn

De Partij voor de Dieren vindt dat de Provincie de gemeenten moet ondersteunen in de vervulling van hun zorgtaken. Ouderen moeten in staat gesteld worden om zo lang mogelijk gezond in hun eigen woning te kunnen verblijven. Mensen behoren het recht te hebben om hun huisdier mee te nemen en te behouden wanneer zij in een verzorgingstehuis worden opgenomen. Hierdoor wordt het welzijn van ouderen bevorderd en wordt voorkomen dat veel dieren in asielen terechtkomen. Daarnaast moet er veel meer zorg komen voor ouderen in verpleeghuizen en moet mantelzorg een belangrijke plaats innemen in onze samenleving en de erkenning krijgen die ze verdient. Mantelzorg dient wel op basis van vrijwilligheid plaats te vinden.

Jeugdzorg dient gericht te zijn op preventie van problemen.

Gehandicapten moeten zo veel mogelijk in staat gesteld worden aan het maatschappelijk leven deel te nemen.

Maatregelen

- 10.20 Er wordt gestreefd naar kleinschalige voorzieningen op lokaal- en buurtniveau in gezondheids- en ouderenzorg.
- 10.21 Consultatiebureaus moeten voor alle ouders met jonge kinderen goed bereikbaar zijn en dus op buurt- of wijkniveau beschikbaar zijn.
- 10.22 Thuiszorgvoorzieningen dienen van zodanige aard te zijn dat ook mensen die niet kunnen terugvallen op mantelzorg zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen.
- 10.23 De Provincie moet subsidiemogelijkheden creëren voor mensen die hulpbehoevende ouderen in huis opnemen.
- 10.24 Het moet makkelijker gemaakt worden om van een gangbaar bedrijf over te schakelen naar een biologische zorgboerderij. Dit soort bedrijven zorgt voor leefbaarheid en werkgelegenheid op het platteland. Zij geven invulling aan de snel toenemende behoeften uit vooral de stedelijke gebieden aan recreatie, natuur en zorg.
- 10.25 De overheid moet een zeer actief preventiebeleid gaan voeren ten aanzien van obesitas. Voornamelijk bij kinderen is dit een groeiend gezondheidsprobleem. Daarnaast moet vroeg voorlichting gegeven worden over de gevaren van roken, drugs en alcohol. In de provincie komt een algeheel verbod op de reclame voor alcohol, kansspelen en kredietverstrekking.
- 10.26 Bewegingsonderwijs dient te worden uitgebreid en te worden toegepast op de individuele leerling. Zwemonderwijs dient terug te worden opgenomen in het lespakket.
- 10.27 Bij alle voorzieningen, ook in de sfeer van recreatie, dient de Provincie de toegankelijkheid voor gehandicapten te bevorderen.

Cultuur en media

Het cultuur- en medialandschap in Nederland is ernstig verschaald. Omdat kennis van de eigen cultuur één van de grondslagen vormt voor respect voor andere culturen en omdat cultuur en media een belangrijke rol kunnen vervullen om van Nederland weer een aangename samenleving te maken, dient er veel meer geld en aandacht besteed te worden aan deze thema's.

Maatregelen

- 10.28 De Provincie steunt de provinciale en regionale omroepen bij het uitzenden van culturele programma's en subsidieert provinciale culturele instellingen en manifestaties.
- 10.29 De Provincie steunt de provinciale/regionale omroepen bij het uitzenden van programma's over natuur- en milieueducatie en het geven van voorlichting over dierenwelzijnsaspecten.

10.30 De Provincie geeft voorlichting over provinciaal dierenwelzijnsbeleid via haar eigen website en via de diverse media.

Sport

Sport is een belangrijk middel om de gezondheid te verbeteren en om sociale contacten te leggen.

Maatregelen

10.31 De Provincie ondersteunt de breedtesport als middel om de gezondheid te verbeteren en om de sociale cohesie te bevorderen.